

LKKA DĚSTYTOJŲ VERTYBINIŲ ORIENTACIJŲ IR POŹIŪRIO Į AKADEMIJĄ RAIŠKA AUKŠTOJO MOKSLO SANTYKIŲ SU VISUOMENE RAIDOS KONTEKSTE

Saulius Šukys, Kęstutis Kardelis, Albertas Skurvydas
Lietuvos kūno kultūros akademija, Kaunas, Lietuva

Saulius Šukys. Socialinių mokslų daktaras. Lietuvos kūno kultūros akademijos Kinantropologijos ir sporto raidos katedros lektorius, Socialinių kūno kultūros ir sporto tyrimų laboratorijos mokslo darbuotojas. Mokslinių tyrimų kryptis — sportinės veiklos poveikis vaikų ir paauglių elgsenai.

SANTRAUKA

Šio tyrimo metu analizuoti dėstytojų vertybinių orientacijų ir požiūrio į aukštąją mokyklą ypatumai. Norint išnagrinėti keliamą probleminį klausimą, buvo apklausta 90 Lietuvos kūno kultūros akademijos dėstytojų. Jų vertybinėms orientacijoms nustatyti naudota 10 vertybių (iš viso 45) grupių skalė. Tiriant dėstytojų požiūrį į aukštąją mokyklą, buvo vertinami tokie jų požiūrio komponentai kaip institucijos visuomeninis vaidmuo mieste ir šalies kontekste, jos valdymo bei vadovybės atsakomybė, dėstytojų tarpusavio bendravimas, akademinis ir mokslo žinių panaudojimo galimybės, akademinis vertybių nuostatos. Buvo nustatoma dėstytojų identifikavimosi su aukštąja mokykla raiška. Išanalizavus vertybinių orientacijų duomenis matyti, kad akademijos dėstytojai gyvenimo prioritetais laiko išmintingumą, pažiūrų platumą ir gebėjimą atlikti užduotis. Požiūrio į akademiją ir akademinės vertybes rezultatai parodė, kad dėstytojai gerai supranta mokslinių tyrimų ir mokslininkų rengimo svarbą, pritaria, jog labai svarbu ruošti gebančius darbo rinkoje prisitaikyti specialistus, daugiau nei pusė darbuotojų yra skaitę ar dalyvavę seminaruose kitose aukštosiose mokyklose. Dauguma dėstytojų palankiai vertina akademiją ir nėra jai abejingi, tačiau kur kas mažiau yra patenkinti darbo sąlygomis ir bendravimu su studentais. Pastebėta palankesnio požiūrio į akademiją priklausomybė nuo pedagoginės mokslinės kvalifikacijos. Taigi galima daryti išvadą, kad mokslinių tyrimų plėtra ir mokslininkų rengimas yra pagrindiniai akademijos prioritetai.

Raktažodžiai: aukštoji mokykla, dėstytojų vertybinės orientacijos, požiūris į aukštąją mokyklą ir akademinės vertybes.

ĮVADAS

Pasaulyje vykstantys globalizacijos procesai lemia įvairių šalių aukštojo mokslo sistemos pokyčius, tarp jų ir akademinis vertybių. Vis didesnis dėmesys skiriamas universitetų visuomeniniam vaidmeniui. Pavyzdžiui, nurodoma, kad universitetai, norėdami išlikti, turi pademonstruoti aiškias verslumo ypatybes ir kurti tokius produktus, kurie būtų konkurencingi žinių rinkoje (Markevičienė, 2004).

Tradiciškai aukštojo mokslo ir visuomenės santykis suprantamas kaip tam tikrų universiteto

paslaugų teikimas visuomenei: jaunų specialistų rengimas, fundamentinių ir taikomųjų tyrimų atlikimas, socialinių pokyčių stimuliavimas ir kt. Visgi, vystantis žinių visuomenei, atsiranda naujos aukštojo mokslo ir visuomenės sąsajų dimensijos — atliktų tyrimų rezultatų pardavimas ir paslaugų klientams už universiteto sienų teikimas. Kartu kinta ir požiūris į aukštąjį mokslą. Į jį pradeda žiūrėti kaip į visuomenės gerovę ir šalies ekonominę plėtrą stimuliuojantį veiksnį (Verri, 2003; Bridges, 2004). Pasak B. Janiūnaitės

ir D. Gudaitytės (2003), progresas vyks ir žmonių kasdienis gyvenimas gerės tik tuo atveju, jeigu sąsaja tarp aukštojo mokslo ir visuomenės bus suprantama kaip abipusė ir abipusiškai pasitikinti. Tai rodo, kad visuomenėje vykstantys globalizacijos procesai skatina iš naujo permąstyti aukštosios mokyklos ir mokslo, kaip žinių industrijos, elementus. Daugiau dėmesio pradedama skirti profesiniam orientavimui, kuriamos naujos mokymo ir mokslo paradigmos, aukštojo mokslo formos. Kartu atkreipiamas dėmesys į akademinio darbo pokyčius. Čia pabrėžiama glaudesnė dėstomų dalykų programų sąsaja su studentų ir rinkos poreikiais, mažiau svarbia tampa dėstytojo paskaitų, kaip pagrindinės žinių perdavimo formos, svarba. Didesnis dėmesys skiriamas studentų savarankiškam darbui ieškant atsakymų į probleminius klausimus, tam tikros srities įgūdžių ugdymui (Verri, 2003; Scott, 2003).

Praeito šimtmečio antroje pusėje Vakarų šalyse išryškėjo dar viena aukštojo mokslo tendencija — studentų skaičiaus didėjimas ir vis didesnė valstybės kontrolė (Želvys, 2003). Savaimė suprantama, kad universitetai niekada neturėjo visiškos autonomijos. Visais laikais jie atsirasdavo visuomeninę bei politinę galią turinčių institucijų dėka, taigi yra veikiami socialiai (Peterson, 2003). Suprantama, kad valstybė, didesnes lėšas skirdama mokslui, labiau stengiasi kontroliuoti jų panaudojimą. Kita vertus, vis dažniau akcentuojama, kad aukštosios mokyklos turėtų gebėti ir pačios užsidirbti.

Suminėti pokyčiai aukštojo mokslo santykių su visuomene kontekste, be abejo, aktualūs ir Lietuvai. Visgi jeigu Vakarų Europoje ir kitose šalyse šie pokyčiai vyksta natūraliau, t. y. juos skatina poreikis būti pirmaujančiais mokslo srityje (nors pastarųjų metų tendencijos vertinant šią perspektyvą, ypač norą pasivyti JAV, darosi vis niūresnės), tai posovietinėse šalyse tie pokyčiai yra neišvengiami norint perimti Vakarų pasaulyje egzistuojančias švietimo ir mokslo tradicijas arba, kitaip tariant, įsilieti į globalias švietimo ir mokslo erdves.

Šių aukštojo mokslo pokyčių įgyvendinimo procese ryškėja ir studijų kokybės svarba, kurios vertinimas pastaruoju metu susilaukia vis didesnio dėmesio. Antai, norint garantuoti aukštojo mokslo kokybę, diegiamos naujos sistemos bei informacinės technologijos, kartu nepamirštant ir mokymosi kokybės (Gynnild, 2003). Nemažiau svarbios šiame procese turėtų būti ir universiteto dėstytojų, kaip studijų ir mokslinių tyrimų organizatorių ir vykdytojų, subjektyviai išgyventos nuostatos dėl studijų proceso, jų vertybės. Tokie

psichosocialiniai studijų procesą bei tyrimus lemiantys veiksniai gali paveikti studijų kokybę, kartu ir aukštojo mokslo santykių su visuomene pokyčių įgyvendinimą. Visgi panašaus pobūdžio darbų, kuriuose būtų sprendžiami probleminiai klausimai, susiję su universiteto dėstytojų vertybinėmis orientacijomis ir jų nuostatomis dėl aukštosios mokyklos bei akademinų vertybių, mūsų universitetų praktikoje aptikti neteko. Kiek daugiau analizuotos dėstytojų nuostatos dėl studijų kokybės (Valiuškevičiūtė ir kt., 2004). Tai ir paskatino planuoti šį tyrimą, kurio pradžioje kėlėme prielaidą, kad dėstytojų požiūris į aukštąją mokyklą ir akademinės vertybes priklausys nuo jų pedagoginės mokslinės kvalifikacijos.

Tyrimo objektu pasirinkę studijų procesą, o jo priklausomais kintamaisiais, atitinkančiais tiriamąjį dalyką (dėstytojų vertybines orientacijas ir jų požiūrį į aukštąją mokyklą), siekėme **tikslas** — atskleisti šių kintamųjų raišką. Taip pat aiškinomės tokius jų nuostatų dėl aukštosios mokyklos komponentus kaip požiūris į akademinės vertybes, santykių su bendradarbiais, lojalumo ir identifikacijos su institucija raišką.

TYRIMO METODIKA

Tiriamieji. Tiriamąją imtį sudarė 90 (63%) Lietuvos kūno kultūros akademijos dėstytojų. Likusi dalis dėstytojų, nors jiems ir buvo priminta, nepanoro dalyvauti apklausoje. Toks apklaustųjų procentas yra artimas optimaliam (Kardelis, 2002), tad tyrimo rezultatus būtų galima apibendrinti kaip visų akademijos dėstytojų.

Tyrimo metodai. Priklausomų tyrimo objekto kintamųjų raiška atskleista taikant apklausos raštu metodą. Jį sudarė trys klausimų ir teiginių skalės. Pirma buvo skirta tyrimo dalyvių vertybinėms orientacijoms nustatyti. Konstruodami šią skalę, kurią sudarė 45 vertybės, rėmėmės W. Bielsky ir S. Schwartz (1994) pasiūlyta metodika. Visos vertybės pagal tiriamus požymius buvo suskirstytos į atskiras grupes, kurių iš viso buvo 10. Tai valdžios (*prestižas, garbė*), pasiekimų (*atkaklumas, gebėjimas atlikti užduotis*), malonumo (*pasitenkinimas gyvenimu*), gyvenimo įvairovės (*idomus gyvenimas*), kryptingumo (*laisvė, kūrybiškumas*), universalumo (*išmintingumas, pažiūrų platumas*), geranoriškumo (*atladumas, teisingumas*), konservatyvumo (*santūrumas*), konformiškumo (*paklusnumas, savidisciplina*) ir saugumo (*šeimos saugumas*) vertybės. Visos vertybės klausimyno

ne buvo pateiktos atsitiktine tvarka. Tiriamieji, pasirinkdami vieną iš penkių atsakymo variantų (1 — visiškai nesvarbi, 5 — labai svarbi), turėjo nurodyti, kiek kiekviena vertybė jiems yra svarbi asmeniniame gyvenime.

Antra klausimyno skalė buvo skirta dėstytojų nuostatoms dėl aukštosios mokyklos įvertinti. Ji buvo sudaryta remiantis Edinburgo universitete parengtu klausimynu (Peterson, 2003) ir papildyta mūsų pačių teiginiais. Šioje skalėje buvo vertinami tokie dėstytojų požiūrio į akademią komponentai kaip institucijos visuomeninis vaidmuo miesto bei šalies kontekste, jos valdymas ir vadovybės atsakomybė, dėstytojų sąžiningumas bei jų lojalumas juos įdarbinusios institucijos atžvilgiu, akademinų bei mokslo žinių panaudojimo galimybės, akademinės vertybės ir kt. Visi požiūrio į aukštąją mokyklą komponentai sudarė atskiras subskales, kuriose teiginių vertinimo kriterijai buvo skirtingi. Antai atsakymai į teiginius apie akademinės vertybes buvo vertinami keturių balų sistema (4 balai — labai svarbu, 1 balas — visai nesvarbu), o lojalumo institucija vertinama penkiabale sistema (5 balai — labai ištikimas, 1 balas — nežinau). Tuo tarpu apie dalyvavimą akademiname gyvenime buvo sprendžiama iš dviejų atsakymo variantų: taip arba ne.

Trečia klausimyno skale buvo siekiama nustatyti dėstytojų identifikavimosi su aukštąja mokykla raišką. Ją sudarydami rėmėmės J. W. Osborne (1997) akademinio identiteto skale. Skalėje išskyrėme dvi subskales, iš kurių viena buvo skirta jausminiam, kita — vertinamajam (dalykiniam) komponentui nustatyti. Jas sudarė atitinkamai devyni ir aštuoni teiginiai. Kiekvieną iš jų tiriamieji turėjo įvertinti pažymėdami vieną iš penkių atsakymo variantų (5 — tikrai sutinku, 1 — tikrai nesutinku).

Į klausimyną įtraukėme ir tokias socialines demografines tyrimo dalyvių charakteristikas kaip lytis, amžius, pedagoginio darbo aukštojoje mokykloje stažas ir mokslinė pedagoginė kvalifikacija (turi mokslinį laipsnį ar ne). Jos tyrimo metu buvo vertinamos kaip nepriklausomi kintamieji.

Tyrimo procedūros. Dėstytojų apklausa buvo vykdoma per 2004 metų pavasario semestrą. Klausimynas atskirais vokais buvo išdalytas akademijos katedroms ir prašyta užpildytas anketas gražinti nurodytu adresu. Taip buvo siekiama garantuoti tyrimo dalyvių anonimiškumą. Laikas, per kurį turėjo būti gražintos užpildytos anketos, nebuvo griežtai reglamentuotas, tačiau tyrimo dalyvių prašyta atsakyti kiek galima greičiau. Kitokios skatinimo priemonės nebuvo taikytos.

Visgi dėl psichosocialinės situacijos, susijusios su dėstytojų noru dalyvauti apklausoje, kaip jau minėta, ne visos anketos buvo gražintos.

Statistinė analizė. Statistinė tyrimo duomenų analizė atlikta naudojant programų paketą *SPSS for Windows*. Aprašomosios statistikos metodais apskaičiuotos įvairių rodiklių skaitinės charakteristikos (vidurkiai, standartinės paklaidos ir kt.). Vertinant apklausos duomenis, buvo skaičiuojamas tiek vidutinis teiginių balas, tiek procentinis atsakymų į klausimus duomenų skirstinys. Vidutiniu balu buvo išreikšti vertybinių orientacijų duomenys. Tai leido suskirstyti tirtas vertybes pagal jų svarbą. Vidutiniu balu buvo vertinami ir identifikavimosi su akademią duomenys. Kiti apklausos duomenys išreikšti procentais. Panaudojant parametrinius metodus, buvo tikrinamos hipotezės apie gautų duomenų vidurkių lygybę. Tais atvejais, kai duomenys išreikšti balais, hipotezėms tikrinti taikytas *Stjudento t* testas, o vidurkių skirtumas tarp procentinių duomenų buvo tikrinamas naudojant *Pirsono chi* kvadrato kriterijų. Rezultatai laikyti statistiškai reikšmingais, jeigu paklaidos tikimybės reikšmė $p < 0,05$, esant 95% patikimumui.

REZULTATAI

Tyrimo duomenų analizė parodė, kad svarbiausios akademijos dėstytojams yra kryptingumo (vidutinis įvertinimo balas — $4,28 \pm 0,5$) ir geranoriškumo ($4,23 \pm 0,46$) vertybės. Kiek mažiau svarbios universalumo ($4,16 \pm 0,5$), pasiekimų ($4,04 \pm 0,57$) ir konformiškumo ($4,05 \pm 0,55$), o mažiausiai svarbios — konservatyvumo ($3,67 \pm 0,69$) ir valdžios ($3,55 \pm 0,46$) vertybės.

Lentelėje parodyta akademijos dėstytojų vertybinių orientacijų raiškos priklausomybė nuo lyties, pedagoginės mokslinės kvalifikacijos ir pedagoginio darbo stažo. Iš lentelės duomenų matyti, kad statistiškai reikšmingas skirtumas vertinant konservatyvumo vertybes nustatytas tarp skirtingą pedagoginį darbo stažą turinčių dėstytojų. Šios vertybės svarbesnės didesnį darbo stažą turintiems pedagogams. Kiti lentelės duomenys rodo tik tendencijas. Antai dėstytojams, turintiems mokslinius laipsnius, lyginant su neturinčiais, kiek svarbesnės yra universalumo, geranoriškumo ir konservatyvumo vertybės, tuo tarpu pastarieji dažniau nurodė malonumo ir gyvenimo įvairovės vertybes. Tai galėtų rodyti, kad jiems svarbūs tiek įvairūs išbandymai, tiek malonumų potyriai. Pasiekimų, kryptingumo ir universalumo vertybės kiek reikšmingesnės dides-

nį darbo stažą turintiems dėstytojams. Dėstytojai, turintys mažesnę stažą, dažniau išskiria malonumo ir gyvenimo įvairovės vertybes.

Sugretinus šiuos duomenis pedagoginės mokslinės kvalifikacijos ir darbo stažo grupėse matyti, kad didesnę darbo stažą ir mokslinius laipsnius turintys dėstytojai dažniau nei kiti jų kolegoms išskiria tas pačias kryptingumo, universalumo, geranoriškumo ir ypač konservatyvumo vertybes, rečiau — malonumo bei gyvenimo įvairovės.

Lyginant duomenis lyties požiūriu, reikšmingo skirtumo nepastebėta, tik konservatyvumo vertybės šiek tiek būdingesnės moterims nei vyrams.

Akademijos dėstytojų požiūriu į aukštosios mokyklos visuomeninį vaidmenį duomenų sklaidos analizė parodė: absoliuti dauguma apklaustųjų (80,3%) įsitikinę, kad aukštoji mokykla turėtų paruošti studentus, gebančius konkuruoti darbo rinkoje, tačiau kur kas mažiau jų (42,5%) pritarė teiginiui, kad aukštajai mokyklai svarbu bendradarbiauti su vietinės valdžios atstovais. Nerasta reikšmingo skirtumo vertinant tyrimo dalyvių nuomonę apie aukštosios mokyklos visuomeninį vaidmenį nei pagal lytį ar darbo stažą, nei pagal jų turimą mokslinę pedagoginę kvalifikaciją. Visgi išryškėjo kai kurios tendencijos. Antai mokslinius laipsnius turintys dėstytojai (59,0%) dažniau nei jų kolegoms be jų (37,8%) pažymėjo, kad labai svarbu ruošti studentus, galinčius diskutuoti su valdžioje esančiais asmenimis ir kritiškai vertinti jų sprendimus, o didesnę darbo aukštojoje mokykloje patirtį turintys dėstytojai (51,6%) labiau nei mažesnės patirties bendradarbiai (35,7%) akcentavo bendradarbiavimo su vietos valdžia svarbą.

Apklauskos duomenimis, tik 28,8% tirtų dėstytojų sutinka su teiginiu, kad aukštoji mokykla turėtų būti kuo mažiau priklausoma nuo centrinės valdžios. Šiuo požiūriu institucijos autonomijos būtinumą daugiau akcentavo mokslinius laipsnius turintys dėstytojai, palyginti su jų neturinčiais (atitinkamai 35,9 ir 18,9%). Atsakant į klausimą apie gaunamų lėšų panaudojimą, jų nuomonės skyrėsi labiau. Mokslinius laipsnius turintys akademijos darbuotojai dažniau nurodė (61,5 ir 45,9%; $p < 0,05$), kad institucijos vadovybė privalo nuolat tikrinti, kaip panaudojamos gaunamos lėšos.

Skyrėsi tiriamųjų nuomonė dėl aukštosios mokyklos autonomijos ir darbo stažo grupėse. Didesnį pedagoginio darbo stažą turintys dėstytojai labiau pritarė nuomonei, kad aukštoji mokykla turėtų būti kuo daugiau kontroliuojama iš šalies (38,1 ir 16,1%). Šiuo požiūriu ypač išsiskyrė vyrų ir moterų

nuomonės. Vyrai dažniau nei moterys įsitikinę, kad aukštoji mokykla turėtų būti mažiau kontroliuojama centrinės valdžios (42,9 ir 15,0%; $p < 0,01$). Nepaisant suminėtų skirtumų, didesnė dalis akademijos dėstytojų linę nepritarti idėjai, kad aukštosios mokyklos valdymas turėtų būti analogiškas pelno siekiančiai organizacijai. Šiai idėjai pritarė tik 34,1% apklaustųjų nepriklausomai nuo darbo stažo ir pedagoginės mokslinės kvalifikacijos.

Atsakymų į klausimus apie dėstytojų tarpusavio santykius analizė parodė, kad tik trečdalis apklaustųjų (32,9%) mano esantys labai sąžiningi bendraudami su kolegomis. Kiek daugiau tokių asmenų yra tarp turinčių mokslinius laipsnius (38,5 ir 24,3%). Be to, tarp jų yra daugiau tokių, kurie niekada neperžengia institucijos nustatytų teisėtumo ribų, lyginant su mokslinio laipsnio neturinčiais (56,4 ir 29,7%; $p < 0,05$). Šiuo požiūriu dar ryškesnis skirtumas tarp vyrų ir moterų. Moterys kur kas dažniau nurodė, kad niekada neperžengia nustatytų teisėtumo ribų (62,5 ir 22,9%; $p < 0,01$). Darbo stažas čia nebuvo svarbiausias veiksnys.

Vertindami dėstytojų požiūrį į mokslo žinių panaudojimą pastebėjome: tik nedidelė dalis tirtųjų (18,8%) mano, kad labai svarbu šiomis žiniomis aukštajai mokyklai prisidėti prie rajono, kuriame ji yra įsikūrusi, ekonominės plėtros. Čia taip pat nerasta ryškesnio skirtumo tarp tiriamųjų grupių. Šiek tiek daugiau tirtųjų (22,4%) nurodė, kad aukštajai mokyklai svarbu prisidėti prie visos šalies ekonominės plėtros. Tokie nuomonei labiau pritarė didesnę darbo stažą turintys dėstytojai (28,6 ir 16,1%).

Daugiau nei pusė tiriamųjų (60,5%) nepriklausomai nuo socialinių demografinių kintamųjų sklaidos vieningai pabrėžė, kad labai svarbu akademijoje vykdyti taikomojo pobūdžio mokslinius tyrimus. 39,5% pritarė teiginiui, kad labai svarbu rengti naujas tyrimų metodikas ir diegti novacijas, galinčias duoti materialinės naudos. Tokį požiūrį labiau palaikė mažesnę nei 10 metų pedagoginio darbo patirtį turintys dėstytojai (48,4 ir 33,3%).

Dauguma dėstytojų, išreiškdami savo nuostatas dėl akademinų vertybių, pritaria tam, kad rengti mokslų daktarus (96,1%), atlikti fundamentinius tyrimus (93,4%), ugdyti studentų akademinį ambicingumą (97,4%), išsaugoti neakivaizdines studijas (88,2%) ir organizuoti kvalifikacijos kėlimo kursus jau baigusiems akademiją asmenims (93,4%) yra labai svarbu arba svarbu. Suprantama, kad daugiau mokslinius laipsnius turinčių darbuotojų, lyginant juos su jų neturinčiais, pabrė-

Vertybių grupės	Lytis	Vidurkis	Pedagoginė mokslinė kvalifikacija	Vidurkis	Pedagoginis darbo stažas	Vidurkis
Valdžios	Vyrai	3,52 ± 0,49	Su moksl. l.	3,51 ± 0,49	Iki 10 m.	3,57 ± 0,42
	Moterys	3,57 ± 0,43	Be moksl. l.	3,6 ± 0,42	Didesnis nei 10 m.	3,54 ± 0,5
Pasiekimų	Vyrai	4,04 ± 0,57	Su moksl. l.	4,02 ± 0,54	Iki 10 m.	3,99 ± 0,58
	Moterys	4,07 ± 0,57	Be moksl. l.	4,08 ± 0,61	Didesnis nei 10 m.	4,11 ± 0,58
Malonumo	Vyrai	3,91 ± 0,79	Su moksl. l.	3,76 ± 0,89	Iki 10 m.	3,98 ± 0,68
	Moterys	3,86 ± 0,8	Be moksl. l.	4,04 ± 0,64	Didesnis nei 10 m.	3,76 ± 0,84
Gyvenimo	Vyrai	4,1 ± 0,59	Su moksl. l.	3,95 ± 0,66	Iki 10 m.	4,11 ± 0,7
	Moterys	3,94 ± 0,66	Be moksl. l.	4,11 ± 0,61	Didesnis nei 10 m.	3,95 ± 0,58
Kryptingumo	Vyrai	4,32 ± 0,53	Su moksl. l.	4,3 ± 0,49	Iki 10 m.	4,24 ± 0,55
	Moterys	4,26 ± 0,48	Be moksl. l.	4,26 ± 0,51	Didesnis nei 10 m.	4,32 ± 0,48
Universalumo	Vyrai	4,22 ± 0,53	Su moksl. l.	4,25 ± 0,48	Iki 10 m.	4,14 ± 0,57
	Moterys	4,13 ± 0,47	Be moksl. l.	4,08 ± 0,51	Didesnis nei 10 m.	4,21 ± 0,46
Geranoriškumo	Vyrai	4,23 ± 0,51	Su moksl. l.	4,31 ± 0,41	Iki 10 m.	4,2 ± 0,52
	Moterys	4,24 ± 0,41	Be moksl. l.	4,15 ± 0,49	Didesnis nei 10 m.	4,27 ± 0,42
Konservatyvumo	Vyrai	3,59 ± 0,68	Su moksl. l.	3,77 ± 0,57	Iki 10 m.	3,45 ± 0,79*
	Moterys	3,73 ± 0,7	Be moksl. l.	3,56 ± 0,79	Didesnis nei 10 m.	3,81 ± 0,59
Konformiškumo	Vyrai	3,97 ± 0,59	Su moksl. l.	4,06 ± 0,49	Iki 10 m.	4,1 ± 0,49
	Moterys	4,1 ± 0,51	Be moksl. l.	4,04 ± 0,61	Didesnis nei 10 m.	4,04 ± 0,6
Saugumo	Vyrai	3,94 ± 0,67	Su moksl. l.	4,03 ± 0,52	Iki 10 m.	3,85 ± 0,71
	Moterys	4,01 ± 0,55	Be moksl. l.	3,95 ± 0,68	Didesnis nei 10 m.	4,07 ± 0,52

Lentelė. Akademijos dėstytojų vertybinių orientacijų raiškos balų vidurkiai (SP) demografinio skirstinio grupėse

Pastaba. SP — standartinė paklaida.
* — $p < 0,05$.

žė: labai svarbu rengti mokslo daktarus (84,6 ir 59,5%; $p < 0,05$). Pastebėta tendencija, kad didesnę reikšmę mokslo daktarų rengimui, kaip, beje, ir fundamentinių tyrimų plėtotei, skyrė jaunesni darbuotojai, t. y. turintys mažesnę nei 10 metų pedagoginio darbo stažą.

Dalies apklaustų dėstytojų (44,7%) nuomone, akademijai nėra svarbu organizuoti moksleivių profesinio orientavimo kursus. Kiti (45,3%) mano, kad nebūtina diferencijuoti studijų dalyko užduotis, atsižvelgiant į studento gyvenimišką patirtį. Kiek daugiau dėstytojų (56,0%) pritarė teiginiui, kad akademijoje turėtų būti dėstomi tik tiesiogiai su tam tikra profesija susiję dalykai, o 29,0% apklaustųjų nesutinka su tuo, jog paskaitose galėtų dalyvauti ir kitų aukštųjų mokyklų studentai, besidomintys dėstomu dalyku. Toks požiūris būdingesnis mokslinio laipsnio neturintiems darbuotojams.

Darbas aukštojoje mokykloje susijęs ne tik su naujausios informacijos kaupimu ir jos perteikimu studentams, bet ir su moksliniais tyrimais, jų rezultatų skelbimu, todėl pasidomėta, kaip šią veiklą vertina tyrimo dalyviai. Apklausos duomenimis, 61,8% akademijos dėstytojų yra dalyvavę seminaruose ar skaitę paskaitas kitose miesto aukštosiose mokyklose, o 52,6% tai yra darę ir kitų miestų aukštosiose mokyklose. Daugiau tokių dėstytojų tarp mokslinius laipsnius turinčiųjų (atitinkamai 64,1 ir 40,5%; $p < 0,05$). Nemaža dalis apklaustųjų (42,1%) per pastaruosius trejus metus panašios veiklos vedini pabuvojo užsienio šalyse.

Didžiausias procentas tirtų dėstytojų per minėtą trejų metų laikotarpį dalyvavo vietinės (85,5%) ir respublikinės (88,2%) reikšmės mokslinėse konferencijose. Čia taip pat didesnė dalis tų, kurie turi mokslinius laipsnius (97,4 ir 78,4%; $p < 0,01$). Dar didesnis skirtumas tarp šių grupių išryškėjo aiškinantis, kiek iš jų dalyvavo mokslinėse konferencijose užsienyje. Tyrimo duomenimis, 74,4% mokslinius laipsnius turinčių dėstytojų nurodė, kad bent kartą per pastaruosius trejus metus yra dalyvavę tokio pobūdžio renginiuose, o tarp neturinčių mokslinio laipsnio tokių buvo 45,9% ($p < 0,01$).

Kai kurių skirtumų, analizuojant akademinės bei mokslinės veiklos klausimus, išryškėjo ir lyginant tiriamuosius pagal pedagoginio darbo stažą. Pastebėta tendencija, kad dažniau skaitė paskaitas kitose aukštosiose mokyklose, dalyvavo seminaruose ir konferencijose tie dėstytojai, kurių pedagoginio darbo stažas aukštojoje mokykloje buvo didesnis nei 10 metų. Jie visi nurodė, kad per pastaruosius trejus metus dalyvavo vietinės reikšmės konferencijose, o taip atsakiusių jaunesnių jų kolegų buvo mažiau — 64,5% ($p < 0,01$). Kita vertus, kiek daugiau pastarųjų, t. y. turinčių mažesnę nei 10 metų stažą, nurodė, kad dalyvavo seminaruose ar skaitė paskaitas užsienio šalyse (48,4 ir 40,5%).

Didesnė dalis apklaustų dėstytojų (63,2%) yra konsultavę kūno kultūros ir sporto darbuotojus. Čia taip pat išryškėjo stažo ir mokslinės kvalifikacijos svarba. Daugiau konsultuoti teko turintiems mokslinius laipsnius (79,5 ir 45,9%; $p < 0,01$) ir didesnio

pedagoginio darbo stažo (73,8 ir 48,4%; $p < 0,05$) akademijos darbuotojams. Akivaizdžiai išsiskyrė vyrų ir moterų atsakymai: dažniau kitus asmenis yra konsultavę vyrai (80,0 ir 50,0%; $p < 0,01$).

Svarbesni nagrinėjamos temos aspektu turėtų būti duomenys, rodantys, kaip tyrimo dalyviai vertina instituciją, kurioje dirba, arba, kitaip tariant, kaip jie identifikuoja su akademija. Būtina pastebėti, kad literatūroje identitetas neretai siejamas ar net tapatinamas su įvaizdžiu. Nurodoma, pavyzdžiui, kad tai, kaip institucijos reprezentuoja save, labai priklauso nuo jų tapatumo, t. y. nuo to, kiek jos yra integruotos ir koks jų institucinis „aš“, o įvaizdis suformuoja žmonių požiūrį į juos pačius, t. y. kokie jie yra, kokiais norėtų būti, ko jie nori ir ką ketina veikti (Taljūnaitė, 2001). Daugeliu atvejų organizacinis identitetas bei įvaizdis sutampa, nors gali ir skirtis. Tyrimo metu bandėme nustatyti du dėstytojų identiteto su akademija lygius: *jausminį* (jį siejome su akademijos vertinimu, didžiavimusi ja, jos įvaizdžiu aplinkinių akimis, savijauta darbe ir kt.) ir *dalykinį* (pastarasis sietinas su darbuotojų darbo sąlygomis, bendravimo su studentais ypatumais, tobulinimosi galimybėmis ir kt.). Abiejų identifikavimosi su akademija lygių atžvilgiu visus tyrimo dalyvius suskirstėme į dvi grupes: labai susitapatinusių ir silpnai susitapatinusių. Šias grupes dar būtų galima įvardyti kaip palankiai ar ne taip palankiai suvokiančias akademijos identitetą, tačiau toks skirstymas būtų sąlygiškas, nes negalima griežtai nubrėžti ribos tarp palankiai ir ne taip palankiai suvokto identiteto.

Tyrimo rezultatai parodė, kad daugumai apklaustų dėstytojų (77,6%) būdingas stiprus jausminis identifikavimas su akademija. Pastebėta tendencija, kad toks identifikavimas kiek būdingesnis tiems dėstytojams, kurie turi mokslinius laipsnius (82,1 ir 73,0%), taip pat vyrams, lyginant juos su moterimis (54,3 ir 47,5%). Šio identiteto lygmens komponentų analizės duomenimis, 64,4% tirtų akademijos dėstytojų didžiuojasi dirbdami joje, tad jeigu reikėtų rinktis iš naujo, 69,7% vėl ją pasirinktų. Dauguma tyrimo dalyvių (78,6%) akademijos sėkmę siejo su savo sėkme, o 86,9% įsitikinę, kad jie čia laiko veltui neleidžia. Aplinkinių nuomonė apie akademiją domina 79,0% apklaustų dėstytojų, o 58,4% jų mano, kad joje yra žmonių, kuriais galėtų pasitikėti.

Jausminio identifikavimosi lygmuo, matyt, nėra susijęs su dalykiniu lygmeniu, nes pastarojo identifikavimosi požiūriu labai susitapatinusių su akademija buvo tik 27,6% apklaustų dėstytojų.

Kiek daugiau tokių buvo tarp turinčiųjų mokslinius laipsnius (33,3 ir 21,6%). Mažesnę dalis tirtų dėstytojų (44,8%) darbo sąlygas vertina gerai. Panašus jų procentas (47,4%) nepritaria nuomonei, kad akademija atrodo prasčiausiai, lyginant ją su kitais universitetais. Ne visus dėstytojus tenkina santykiai su studentais (59,2%). Dar kukliau jie vertina akademijos biblioteką, kurioje norėtų rasti viską, ko jiems reikia (27,6%). Nedidelė dalis apklaustųjų (34,2%) mano, kad akademijoje galima atlikti rimtus mokslinius tyrimus. Požiūrio į biblioteką ir į galimybę atlikti rimtus mokslinius tyrimus skirtumas priklauso nuo dėstytojo pedagoginio darbo stažo. Bibliotekos paslaugomis labiau patenkinti didesnį darbo stažą turintys dėstytojai (33,3 ir 19,4%), tačiau turintys mažesnę stažą dažniau nurodo, kad akademijoje galima atlikti rimtus mokslinius tyrimus (38,7 ir 28,6%).

Nėra optimistinės prognozės tirtųjų požiūriu ir dėl akademijos ateities perspektyvų. Apklausos rezultatai rodo, kad tik 28,9% dėstytojų įsitikinę geromis jos perspektyvomis, t. y. jie tikisi, kad akademija taps aukšto lygio sporto universitetu. Beje, tokia perspektyva labiau tiki mokslinius laipsnius (35,9 ir 21,6%) ir didesnį darbo stažą (33,3 ir 25,8%) turintys dėstytojai. Taip pat pastebėta, kad tie dėstytojai, kurių jausminė identifikacija su akademija yra stipri, optimistiškiau vertina ir jos perspektyvas, palyginti su tais, kurių analogiška identifikacija yra silpna (46,2 ir 10,8%; $p < 0,001$). Dar didesnis požiūrio į akademijos perspektyvas skirtumas išryškėjo lyginant tiriamuosius pagal jų dalykinę identifikaciją su akademija. Tie dėstytojai, kurių dalykinė identifikacija buvo stipri, kur kas teigiamiau vertina akademijos perspektyvas, palyginti su tais, kurių dalykinė identifikacija su akademija buvo ne tokia stipri (52,8 ir 7,5%; $p < 0,001$). Visgi 31,6% apklaustų dėstytojų akademijos perspektyvas vertina pesimistiškai, t. y. mano, kad akademija taps kito universiteto fakultetu arba kolegija.

Analizuodami duomenis pastebėjome ir daugiau sąsajų tarp dėstytojų identifikavimosi su akademija raiškos ir jų požiūrio į akademiją. Antai stipriau su akademija susitapatinę tiriamieji yra jai lojalesni, palyginti su tais, kurių identifikavimas su akademija nebuvo toks ryškus (69,2 ir 29,7%; $p < 0,01$). Logiška manyti, kad lojalesni darbuotojai turėtų labiau laikytis nustatytų taisyklių. Rezultatai patvirtino daromą prielaidą: 53,8% stipriau su akademija susitapatinusių darbuotojų, lyginant juos su 32,4% silpniau susitapatinusiųjų, nurodė, kad

jie niekada nėra peržengę nustatytų teisėtumo ribų ($p < 0,05$). Be to, kad taip kartais nutinka, nurodė 5,1% pirmųjų ir 18,9% pastarųjų. Palankesni įvaizdį apie akademią turintys dėstytojai labiau nei tie, kurių šis įvaizdis nėra toks ryškus, pasisako už tai, kad akademijai svarbu rengti studentus, gebančius kritiškai vertinti įvykius ir kitų priimamus sprendimus (atitinkamai 64,1 ir 32,4%; $p < 0,01$). Tarp šių grupių išryškėjo ir požiūrio į fundamentinių tyrimų svarbą skirtumas. Jų svarbą dažniau akcentavo labiau su akademią identifikuojantys dėstytojai (59,0 ir 27,0%; $p < 0,01$). Jie taip pat labiau pabrėžė mokslo daktarų rengimo akademijoje svarbą (86,1 ir 60,0%; $p < 0,05$).

REZULTATŲ APTARIMAS

Apibūdinus žmogaus vertybes kaip pažintinius konstruktus, paaiškinančius individualius skirtumus ir jų priklausomybę nuo asmens gyvenimo tikslų, elgesio principų ir prioritetų (Renner et al., 2003), galima manyti, kad akademijos dėstytojai gyvenimo prioritetais laiko išmintingumą, pažiūrų platumą ir gebėjimą atlikti užduotis. Šios vertybės rodo svarbiausius akademinis (kaip ir apskritai gyvenimo) prioritetus. Mat norint kažką pasiekti, neužtenka laukti kitų malonės, būtina atkakliai siekti užsibrėžto tikslo, o tam reikia ne tik pastangų, bet ir išminties. Kita vertus, dirbant akademinį ir mokslinį darbą, labai svarbu aprėpti visapusišką tam tikros srities žinių spektrą, todėl asmuo turi būti platesnių pažiūrų. Savo ruožtu pažiūrų platumas rodo asmens išsilavinimą. Ne paskutinėje vietoje pagal reikšmę yra ir saugumo vertybės, ypač tarp mokslinius laipsnius turinčių dėstytojų, nes jų gyvenime pasiekta tam tikra padėtis gali laiduoti didesnę saugumo bei tvirtumo jausmą.

Akademijos dėstytojai supranta, kad labai svarbu paruošti ne bet kokius specialistus, o tokius, kurie gebėtų rasti savo vietą darbo rinkoje. Tai aktualu ne tik jiems, bet ir akademijai, nes kuo daugiau jos absolventų suranda darbą pagal specialybę, tuo geriau studijų programos atitinka darbo rinkos poreikius. Visgi akademią vertinant šiuo požiūriu, reikia atsižvelgti į tai, kad dalis studentų studijuoja tam tikrą specialybę tik norėdami gauti aukštojo mokslo diplomą. Tą patvirtina kitų tyrimų rezultatai (Kardelis, Karanauskienė, 2003). Be to, yra nustatyta, kad aukštesnio akademinio identiteto studentai išsiskiria ir studijų motyvacija: jie labiau siekia žinių nei pažymių (Karanauskienė, Kardelis, 2005). Galima daryti išvadą, kad tų absolventų,

kurie studijas renkasi nebūdami įsitikinę dėl darbo rinkos reikalavimų ir motyvuoti susirasti konkrečią darbo vietą pagal įgytą specialybę, kompetencija neatitinka darbo rinkos paklausos.

Akademijos prestižą galima įvertinti geriau atsižvelgiant į joje atliekamų mokslinių tyrimų svarbą, mokslininkų rengimą, todėl ypač svarbu, kaip patys dėstytojai vertina šią veiklą. Iš tyrimo duomenų matyti, kad akademijos dėstytojai gerai supranta šių veiksmų svarbą. Logiška ir tai, kad mokslo daktarų rengimo svarbą labiau akcentavo mokslinius laipsnius turintys dėstytojai, nes tai visų pirma rodo jų kompetenciją mokslo srityje, o antra, tai turi ryšį ir su naujais moksliniais tyrimais. Gerai yra tai, kad tiek mokslinių tyrimų plėtrai, tiek įvairių novacijų diegimui ir jų komerciniam panaudojimui labiau pritarė jaunesni dėstytojai, nes nuo jų daugiausia priklausys mokslinės veiklos perspektyvos. Tai yra susiję su jų profesinės karjeros raida, būtent su jos įsitvirtinimo laikotarpiu (25—44 m.), kada asmuo nori užsigarantuoti tam tikrą poziciją, įsitvirtinti darbe ir siekti karjeros. Tuo tarpu profesinės karjeros raidos išlaikymo laikotarpiu (45—64 m.) būdingesnis prisitaikymas norint išsaugoti pasiektas pozicijas (Super et al., 1996).

Pastaruoju metu vis plačiau kalbama apie studijų ir mokslo vienovę, todėl svarbu ne tik kaupti dalykines ir mokslo žinias, bet perteikti jas įvairių seminarų metu ir skaitant paskaitas akademijos bei kitų universitetų studentams. Tyrimo rezultatai parodė, kad daugiau nei pusė apklaustų dėstytojų yra skaitę paskaitas ar dalyvavę seminaruose kitose aukštosiose mokyklose. Kyla klausimas: ar tai pakankamas skaičius? Be to, dažniau skaitė paskaitas ir dalyvavo seminaruose mokslinius laipsnius turintys dėstytojai. Tai suprantama, nes norint skaityti paskaitas, ypač kituose universitetuose, būtina turėti atitinkamą kompetenciją.

Kiekvienas universitetas siekia kaip galima didesnės autonomijos, kad galėtų realizuoti akademinę laisvę. Visgi visiška autonomija vargu ar įmanoma, nes, pasak M. Spiro (2003), ji priklauso nuo kultūrinių sąlygų ir politinės šalies sistemos. Taip pat aišku, kad universitetai neturės ir finansinės autonomijos, tad ir toliau išliks centrinės valdžios kontroliuojami. Apklausos duomenis išnagrinėjus šiuo aspektu, galima daryti išvadą, kad daugumą dėstytojų tenkina akademijos santykis su centrine valdžia, tačiau mokslinius laipsnius turintys dėstytojai norėtų didesnės autonomijos. Be to, pusė tyrimo dalyvių yra įsitikinę, kad akade-

mijos vadovybė turėtų nuolat tikrinti turimų lėšų panaudojimą. Toks noras suprantamas, nes jau ne pirmi metai visos aukštosios mokyklos skundžiasi nepakankamu finansavimu. Nuolatos susiduriama su lėšų trūkumu, ribojančiu dėstytojų poreikių tenkinimą, todėl būtina jas kontroliuoti.

Šiuolaikinis dėstytojas turi gebėti ne tik perteikti naujausias žinias studentams bei vykdyti mokslinius tyrimus, bet privalo turėti ir vadybinių žinių, nes vis labiau akcentuojama, kad patys universitetai dalį lėšų turi užsidirbti. Tai leidžia kelti prielaidą, kad universitetams galėtų būti taikomi verslo organizacijų valdymo principai. Visgi tai ir lieka tik prielaida arba retorinis klausimas, nes dauguma akademijos dėstytojų apskritai nepritaria tokiai idėjai. Nepritaria jie ir tai minčiai, kad savo sukauptomis mokslo žiniomis universitetai galėtų prisidėti prie regiono ar šalies ekonominės plėtros. Tuo tarpu literatūroje vis dažniau pabrėžiamas aukštojo mokslo indėlis į regioninės ir nacionalinės ekonomikos plėtrą. Toks aukštojo mokslo vaidmens išskirtinumas dažnai yra siejamas su žinių apie ekonomikos augimą svarba ir daroma prielaida, kad įvairių verslo šakų konkurencingumas priklauso nuo darbuotojų gebėjimo diegti novacijas ir prisitaikyti prie naujų informacijos bei komunikacijos technologijų. Versle vis labiau reikia aukštos kvalifikacijos specialistų, todėl būtina turėti galimybę naudotis pažangiais universitetų mokslo lobynais (Bridges, 2004).

Kalbant apie aukštąją mokyklą, nemažiau svarbu atsakyti į klausimą: koks yra bendravimas tarp pačių dėstytojų ir koks jų santykis su universitetu? Tyrimo duomenys rodo, kad tik trečdalis dėstytojų mano esantys labai sąžiningi bendraudami su kolegomis. Panašus jų skaičius teigė niekada neperžengiantys teisėtumo ribų. Pastarųjų labiau laikosi moterys nei vyrai. Tai rodo, kad akademijos bendruomenėje dar trūksta tiek tarpusavio santykių, tiek požiūrio į darbą vidinės darnos.

Teigiamai reikėtų vertinti ir daugiau kaip dviejų trečdalių dėstytojų stiprų jausminį identifikavimąsi su akademija. Tai rodo, kad dauguma dėstytojų palankiai vertina akademiją, darbe jaučiasi gerai ir nėra abejingi tam, ką apie akademiją kalba aplinkiniai. Gal taip yra dėl to, kad daugelis akademijos dėstytojų yra šios mokyklos auklėtiniai, ir nemaža

jų gyvenimo dalis praleista joje. Kur kas mažesnė apklaustųjų dalis susitapatina su akademija dalykine prasme, o tai reiškia, kad jie nėra patenkinti darbo sąlygomis, bibliotekoje sukaupta literatūra, ne visada juos tenkina ir santykiai su studentais. Silpna dalykinė identifikacija su akademija lemia tai, kad dalis dėstytojų ne taip palankiai vertina mokslinių tyrimų svarbą, aukštosios mokyklos perspektyvas. Tai rodo dėstytojų santykių su akademija reikšmingumą, nuo kurio priklauso ne tik jų nuostatos ir elgesys, bet ir studijų kokybė. Tiriant akademijos studentų identifikavimosi su studijomis raišką nustatyta, kad aukštesnio akademinio identiteto studentai palankiau vertina studijų sąlygas, studentų ir dėstytojų santykius bei galimybę atlikti rimtus mokslinius tyrimus, tačiau kritiškiau nei žemesnio akademinio identiteto studentai vertina fizinę akademijos aplinką (Karanauskienė, Kardelis, 2005). Tai rodo, kad egzistuoja glaudus ryšys tarp studentų akademinio identiteto ir emocinio bei vertybinio naujos socialinės aplinkos (akademijos) reikšmingumo: kuo aukštoji mokykla studentui svarbesnė, tuo aukštesnis jo akademinio identiteto lygmuo. Vadinas, modeliuojant kuo priimtinesnes įvairių studentų socialines psichologines mokymosi sąlygas, galima būtų skatinti jų akademinį identitetą, kartu gerinti ir studijų kokybę. Nemažiau svarbios šiame procese gali būti dėstytojų nuostatos dėl studijų proceso bei jų identifikavimosi su akademija raiška. Mat edukacinėje sistemoje, kurioje mokosi studentai, pastarieji veiksniai gali paveikti jų akademinio identiteto formavimąsi ir studijų sėkmę.

IŠVADOS

Tyrimo rezultatai leidžia teigti, kad kelta prielaida apie dėstytojų požiūrio į akademiją ir akademinės vertybes priklausomybę nuo pedagoginės mokslinės kvalifikacijos pasitvirtino. Tų dėstytojų, kurie turi mokslinius laipsnius, požiūris į akademiją ir į akademinės vertybes yra pozityvesnis. Vadinas, tiek mokslinių tyrimų plėtra, tiek mokslo daktarų rengimas yra vieni iš pagrindinių akademijos prioritetų. Tai savo ruožtu galėtų pakeisti ne tik dėstytojų, turinčių skirtingas nuostatas dėl akademijos, santykį, bet ir akademijos santykį su visuomene.

LITERATŪRA

Bielsky, W., Schwartz, S. (1994). Values and personality. *European Journal of Personality*, 8, 163–181.

Bridges, D. (2004). Higher education and economic development. *Socialiniai mokslai*, 2 (44), 7–16.

Gynnild, V. (2003). An action theoretical approach to

learning in higher education. *Socialiniai mokslai*, 5 (42), 51–56.

Janiūnaitė, B., Gudaitytė, D. (2003). Contemporary higher education as a catalyst of social innovation in the context of societal transformations. *Socialiniai mokslai*, 5 (42), 7–16.

- Karanauskienė, D., Kardelis, K. (2005). The relationship between students' academic identity and academic achievements. *Socialiniai mokslai*, 1 (47), 62—70.
- Kardelis, K., Karanauskienė, D. (2003). Studentų suvokto aukštosios mokyklos identiteto bei įvaizdžio ir jų veiklos motyvacijos sąsaja. *Ugdymas. Kūno kultūra. Sportas*, 4 (49), 25—30.
- Kardelis, K. (2002). *Mokslinių tyrimų metodologija ir metodai*. Kaunas: Judex.
- Markevičienė, A. (2004). Controversies at the service university: Academia and market. *Socialiniai mokslai*, 2 (44), 29—36.
- Osborne, J. W. (1997). Identification with academics and academic success among community college students. *Community College Review*, 25 (1), 59—69.
- Peterson, L. (2003). The survival of the democratic intellect: Academic values in Scotland and England. *Higher Education Quarterly*, 57 (1), 67—93.
- Renner, W., Salem, J., Alexandrowicz, R. (2004). Human values as predictors for political, religious and health-related attitudes: A contribution towards validating the Austrian value questionnaire by structural equation modeling. *Social Behavior and Personality*, 32 (5), 477—490.
- Scott, P. (2003). Challenges to academic values and the organization of academic work in a time of globalization. *Higher Education in Europe*, 28 (3), 295—306.
- Spiro, M. (2003). Academic values and academic work in the era of globalization: The case at Albanian universities. *Higher Education in Europe*, 28 (3), 312—315.
- Super, D. E., Savickas, M. L., Super, M. C. (1996). The life-span, life-space approach to careers. In D. Brown, L. Brooks (Eds.), *Career Choice and Development* (pp. 121—178). San Francisco: Jossey-Bass Publisher.
- Taljūnaitė, M. (2001). *Valstybės institucijų įvaizdis ir organizacinė elgsena*. Vilnius: Lietuvos teisės universitetas.
- Valiuškevičiūtė, A., Druskytė, R., Mikutavičienė, J. (2004). Universitetinių studijų kokybės vertinimas: akademinės bendruomenės požiūris. *Aukštojo mokslo kokybė*, 1, 38—59.
- Verri, G. (2003). Challenges to academe in a time of globalization. *Higher Education in Europe*, 28 (3), 307—311.
- Želvys, R. (2003). Reform of higher education in Lithuania: Moving towards decentralization or state control. *Socialiniai mokslai*, 5 (42), 17—20.

MANIFESTATION OF VALUE ORIENTATIONS OF LAPE TEACHERS AND THEIR ATTITUDES TOWARDS ACADEMY IN THE CONTEXT OF INTERRELATION OF HIGHER EDUCATION AND SOCIETY DEVELOPMENT

Saulius Šukys, Kęstutis Kardelis, Albertas Skurvydas
Lithuanian Academy of Physical Education, Kaunas, Lithuania

ABSTRACT

The research deals with the peculiarities of teacher value orientations and their attitudes towards the institution of higher education. To tackle the problem question 90 teachers of the Lithuanian Academy of Physical Education were interviewed. The value orientations of teachers were measured with a scale of ten-value groups (all in all 45 values). While assessing teachers' attitudes towards the Academy such attitude components as the social role of the institution in the context of the city and the state, the responsibility of its management and leadership, intercommunication of teachers, possibilities to apply academic and scholarly knowledge, as well as teachers' attitudes towards academic values were estimated. The research also established teachers' identification with their higher school.

The research results indicated that the life priorities of the Academy's teachers were wisdom, liberality and ability of persistent task accomplishment. The results of the attitudes towards the Academy and the academic values revealed that the Academy's teachers apprehended the importance of research work and scientist education. They also accepted the significance of the preparation of specialists capable of adapting and competing in the labor market. More than a half of the sample had presented seminars or participated in them at various institutions of higher education. Though the majority of teachers expressed favorable attitudes towards the Academy and are not indifferent to it, they were less satisfied with their labor conditions and communication with students. The relation between the more favorable attitudes towards the Academy and the teachers' pedagogical and scientific qualifications was noted, too. So, we can claim that the main priorities of the Academy are the development of research work and the education of scientists.

Keywords: higher school, teachers' value orientations, their attitudes towards the institution of higher education and academic values.

Gauta 2005 m. rugsėjo 21 d.
Received on September 21, 2005

Priimta 2005 m. gruodžio 28 d.
Accepted on December 28, 2005

Saulius Šukys
Lietuvos kūno kultūros akademija
(Lithuanian Academy of Physical Education)
Sporto g. 6, LT-44221 Kaunas
Lietuva (Lithuania)
Tel +370 37 302637
E-mail sml.saulius@mail.lt